

Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία - 16/01/2011

- Πολιτική
- Ελλάδα
- Οικονομία
- Τέχνες
- Κόσμος
- Αθλητισμός
- Επιστήμη-Τεχνολογία
- Αυτοκίνητο
- Media

Επιστροφή

Έντυπη Έκδοση
Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Κυριακή 16 Ιανουαρίου 2011

ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΟ 13,5%, ΚΑΤΑ 6,1% ΑΥΞΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΞΑΜΗΝΟ ΤΟΥ 2010

Ηρθε η κρίση, επιστροφή στη φύση

Του ΜΠΑΜΠΗ ΑΓΡΟΛΑΜΠΟΥ agrolabos@hotmail.com

Η οικονομική δυσπραγία και η έλλειψη θέσεων εργασίας έχει ωθήσει χιλιάδες κατοίκους των πόλεων να επιστρέψουν στο χωριό τους και την αγροτική παραγωγή, με αποτέλεσμα τη σταθερή αύξηση των αγροτών το τελευταίο διάστημα

Η οικονομική κρίση στρέφει όλο και περισσότερο κόσμο πίσω στην αγροτική οικονομία. Την ώρα που ο δείκτης ανεργίας σημειώνει ρεκόρ δεκαετίας, κλείνοντας στον Οκτώβριο του 2010 στο 13,5%, ο μόνος τομέας οικονομικής δραστηριότητας που εμφανίζει αύξηση της απασχόλησης είναι ο αγροτικός. Το πρώτο εξάμηνο του 2010, ο αριθμός των αγροτών αυξήθηκε κατά 6,1% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2009 και η τάση αυτή, όπως φαίνεται από τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, είναι σταθερά ανοδική.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνται στον αγροτικό τομέα έβαινε, με ορισμένες μικρές διακυμάνσεις, σταθερά μειούμενος μέχρι και το 2007. Το 1981, το ποσοστό του ενεργού αγροτικού πληθυσμού ανερχόταν στο 27%, το 1991 υποχώρησε στο 18,7% και το 2007 το ποσοστό έπεσε στο μισό. Στις αρχές του 2008, η πτωτική τάση ανακόπτεται και τα δύο τελευταία χρόνια ο αριθμός των αγροτών παρουσιάζει σταθερή αύξηση, αν και το αγροτικό εισόδημα συνεχίζει να έχει φθίνουσα πορεία και, σύμφωνα με την ΠΑΣΕΓΕΣ, από το 2005 έως το 2009 καταγράφονται απώλειες από 3% έως και 6% κάθε χρόνο.

Το πρώτο τρίμηνο του 2009 ως αγρότες καταγράφηκαν 520.000 άτομα, το δεύτερο τρίμηνο 529.000, το τρίτο 545.000 και το τέταρτο 551.000. Η τάση αυτή διατηρήθηκε και το 2010, με τον μεγαλύτερο αριθμό να καταγράφεται το πρώτο τρίμηνο, 562.000, και να διατηρείται τα δύο επόμενα τρίμηνα στα 551.000 άτομα. Η αύξηση οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση του αριθμού των αυτοαπασχολούμενων αγροτών, ενώ, αντιθέτως, ο αριθμός αυτών που δηλώνουν ότι απασχολούνται βοηθητικά σε οικογενειακές εκμεταλλεύσεις μειώνεται σταθερά. Σταθερός παραμένει ο αριθμός των αγροτών που απασχολούν προσωπικό (46.000), όπως και των ατόμων που εργάζονται ως μισθωτοί σε καλλιέργειες (54.000).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του προέδρου της ΠΑΣΕΓΕΣ, Τζ. Καραμίχα, η τάση αυτή θα συνεχιστεί και το 2011, εξ αιτίας των μεγάλων επιπτώσεων της κρίσης στους άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Από την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων του γενικού διευθυντή της συνομοσπονδίας Γ. Τσιφόρου, προκύπτει ότι το 11% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού απασχολείται πλέον στον αγροτικό τομέα, ο οποίος όμως έχει πολύ χαμηλή συμμετοχή στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, μόλις 3,5%, και συνεπώς το εισόδημα των περισσότερων αγροτικών εκμεταλλεύσεων είναι μικρό.

Παρ' ότι το αγροτικό εισόδημα είναι μικρό, φαίνεται πως πολλοί νέοι επιλέγουν να γυρίσουν στην καλλιέργεια της γης. Η τάση αυτή, λέει ο Γ. Τσιφόρος, συνδέεται με τον αυξημένο αριθμό των νέων που ξεκινούν από τον αγροτικό τομέα, αλλά και με τη μετακίνηση εργαζομένων από τομείς που έχουν πληγεί περισσότερο (κατασκευές, τουρισμός, μεταποίηση κ.λπ.). Το ποσοστό του ενεργού αγροτικού πληθυσμού στην Ελλάδα είναι το υψηλότερο στις χώρες της ευρωζώνης και εάν η αυξητική τάση συνεχιστεί, χωρίς παράλληλη αναδιάρθρωση της παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων, εκτιμάται ότι οι πιέσεις στο αγροτικό εισόδημα πολύ γρήγορα θα ενταθούν και οι συνέπειες της κρίσης θα είναι βαριές και στον αγροτικό κόσμο.

Το ζήτημα έχει απασχολήσει την ηγεσία του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και την ερχόμενη εβδομάδα, όπως επισημαίνει ο υφυπουργός Γ. Κουτσούκος, θα ανακοινωθούν τα πρώτα σχέδια ενίσχυσης των νέων αγροτών για βελτιώσεις των γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Οι περισσότεροι από τους νέους που επιστρέφουν στην καλλιέργεια της γης συνδυάζουν την άσκηση του αγροτικού επαγγέλματος με άλλη παράλληλη απασχόληση, εκτιμά ο Δ. Μιχαηλίδης, μέλος της γραμματείας Νέων Αγροτών. Επίσης, αρκετοί ετεροαπασχολούμενοι που νοίκιαζαν τα χωράφια τους σε κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, τώρα, υπό την πίεση της οικονομικής κρίσης, προτιμούν να τα εκμεταλλεύονται οι ίδιοι, παρότι αυτό σημαίνει συνεχείς μετακινήσεις και μεγάλο κόπο, προκειμένου να αναπληρώσουν μέρος των απωλειών που έχουν από τη βασική εργασία τους. Στις ορεινές περιοχές και τα νησιά, εκτιμάται ότι θα ενταθεί το φαινόμενο της πολυαπασχόλησης.

Καταλυτικά στη στροφή που σημειώνεται τα δύο τελευταία χρόνια φαίνεται πως έχει λειτουργήσει η αύξηση της ζήτησης για προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας αλλά και οι προσδοκίες που καλλιεργήθηκαν με τα προγράμματα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και βιοκαυσίμων. Επίσης, σε ορισμένες περιοχές, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των αγροτικών οργανώσεων, φαίνεται ότι έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο οι συνεταιρισμοί και οι τοπικές αυτοδιοικήσεις, με νέα καλλιεργητικά προγράμματα και παράλληλη ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου. Τα προγράμματα αυτά προσελκύουν και νέους με μικρές αγροτικές ιδιοκτησίες. Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι περιοχές που παράγουν λάδι και κρασί (Πελοπόννησος και Νησιωτική Ελλάδα), ενώ τελευταία ανάλογες πρωτοβουλίες εκδηλώνονται και σε περιοχές της Β. Ελλάδας, με παραγωγή εσπεριδοειδών.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΟΥ ΕΙΠΑΝ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΤΟΥΣ ΧΩΡΙΟΥΔΑΚΙ

Αγρότες νέας κοπής

Της ΕΛΙΖΑΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Λίγο ο φόβος για την κρίση, λίγο η αγάπη για τη φύση, δημιουργήθηκε τα τελευταία χρόνια ένα υπολογίσιμο κύμα «φυγής» αρκετών Ελλήνων από μεγάλα αστικά κέντρα προς την ύπαιθρο. Η «Κ.Ε.» ήρθε σε επαφή με ορισμένους από αυτούς, τους... νέας κοπής αγρότες και κτηνοτρόφους. Ίδου οι ιστορίες τους.

Ιστορίες που ξεκινάνε σχεδόν πάντα με το ίδιο κίνητρο: την ανεύρεση εργασίας συνεχίζονται με τις δυσκολίες εγκατάστασης και προσαρμογής και καταλήγουν στην ανακάλυψη των πλεονεκτημάτων της ζωής σε έναν τόπο που είτε δεν έχει φτάσει η κρίση, είτε είναι πιο εύκολη η αντιμετώπισή της.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΣΤΑΜΠΟΛΙΔΗΣ

«Εδώ ξεκίνησα από το μηδέν»

Ο Λάζαρος είναι 26 ετών και εδώ και δύο χρόνια έχει αφήσει τον Βόλο, όπου μεγάλωσε, για να ζήσει στο χωριό Νότια, στην Πέλλα. «Είναι το χωριό του πατέρα μου, βέβαια οι γονείς μου μένουν ακόμη στο Βόλο, όπως και η αδελφή μου. Εμένα πάντα με τραβούσε η φύση, έτσι μόλις τελείωσα το στρατό πήρα την απόφαση να έρθω εδώ», μας λέει. «Πήγαίνα από παιδί συνέχεια στη Νότια και πριν μετακομίσω, έτσι δεν δυσκολεύτηκα να εγκλιματιστώ». Πλέον βγάζει τα προς το ζην από την καλλιέργεια κερασιών και πατάτας. «Ξεκίνησα από το μηδέν. Δεν υπήρχαν έτοιμες καλλιέργειες να με περιμένουν, απλά είχε κάτι χωράφια ο πατέρας μου» εξηγεί. Όμως η αγάπη του για τη φύση δεν ήταν ο μόνος λόγος που τον έκανε να αφήσει τη ζωή του στην πόλη. «Πλέον τα πράγματα πάνε από το κακό στο χειρότερο λόγω της κρίσης. Ίσως αν ήταν αλλιώς η κατάσταση να είχα παραμείνει στο Βόλο. Πιστεύω όμως ότι έκανα την καλύτερη επιλογή που έφυγα». Σύμφωνα με τον ίδιο, η ζωή στο χωριό είναι τελείως διαφορετική. «Δεν υπάρχει η πίεση της πόλης, που είναι ένα... τρελοκομείο». Εκτός αυτού, όπως αναφέρει, το κόστος ζωής είναι πολύ χαμηλότερο. «Εδώ πίνεις ελληνικό καφέ με 0,5 ευρώ και φραπέ με 1 ευρώ, ενοίκιο δεν πληρώνω. Επίσης άμα βρεις τους κατάλληλους τρόπους να προωθήσεις τα προϊόντα σου, ζεις άνετα ως αγρότης». Όσο για την καθημερινότητά του, όπως λέει «αν μπορείς να αξιοποιήσεις το χρόνο σου περνάς καλά και στο χωριό».

ΜΙΧΑΛΗΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ

«Ηρθα στο χωριό να βρω δουλειά»

Ο Μιχάλης γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Γερμανία. Εμνε με την οικογένειά του κοντά στη Βόνη αλλά εδώ και περίπου

τέσσερα χρόνια ζει και δουλεύει ως κτηνοτρόφος στο χωριό Ελαιώνας Σερρών. «Κι εγώ και η γυναίκα μου έχουμε κάνει διάφορες δουλειές στη Γερμανία. Σε εργοστάσια, σε λεωφορεία... Τώρα ασχολούμαστε με την εκτροφή αγελάδων ελευθέρας βοσκής. Ο λόγος που ήρθαμε στην Ελλάδα ήταν κυρίως τα παιδιά». Ο Μιχάλης είναι 37 ετών και έχει δύο κόρες, η μία 8 και η άλλη 11 ετών. «Μαζί με εμάς γύρισαν και οι γονείς μου», μας λέει. «Εκεί που μέναμε, τα ενοίκια ήταν πάρα πολύ ακριβά. Ίσα ίσα τα έβγαζε κανείς πέρα. Ηρθαμε στο χωριό με την προοπτική ότι υπάρχει δουλειά. Τα αδέρφια μου ήταν ήδη εδώ και ασχολούνταν με την κτηνοτροφία». Βέβαια, όπως αναφέρει, «τώρα με την κρίση κανείς δεν ξέρει τι θα γίνει. Εμείς ήρθαμε στην Ελλάδα το 2007, ίσως αν είχε ξεκινήσει η κρίση από τότε, να είχαμε παραμείνει στη Γερμανία. Πάντως ήταν μια κίνηση που την προετοιμάζαμε από το 2004-2005». Σύμφωνα με τον ίδιο, πάντως, τα χωριά αντιστέκονται καλύτερα στην κρίση απ' ό,τι οι πόλεις. «Δεν την καταλαβαίνουμε την κρίση και τόσο πολύ στο χωριό. Απ' ό,τι βλέπω, και την πόλη των Σερρών οι αγρότες την κρατάνε. Οι άλλες δουλειές έχουν σταματήσει». Όσο για την κτηνοτροφία, μας λέει ότι «δεν είναι εύκολη δουλειά. Είναι κάτι που πρέπει να το θέλεις. Αλλά ό,τι και να γίνει, όσο και να χειροτερεύσουν τα πράγματα πάντα θα υπάρχει κάτι να κάνουμε για να βγάλουμε τα προς το ζην. Τουλάχιστον ένα πιάτο φαΐ θα υπάρχει».

ΣΟΝΙΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΟΥ και ΑΠ. ΚΑΛΛΙΩΡΑΣ

«Το κόστος ζωής εδώ διαφέρει πολύ»

Η Σόνια και ο Αποστόλης πρωτοπήραν την απόφαση να φύγουν από την Αθήνα το 2008. Ενάμιση χρόνο μετά, τον Αύγουστο του 2009, βρέθηκαν 800 χιλιόμετρα μακριά, σε ένα χωριό στις Πρέσπες, το τελευταίο της Δυτικής Μακεδονίας, μόλις 500 μέτρα από τα σύνορα με τα Σκόπια. Αγόρασαν ένα ερειπωμένο σπίτι του 1947, 300 τ.μ., προς μόλις 53.000 ευρώ, σε έναν εγκαταλελειμμένο οικισμό εκεί, στον Μηλιώνα, πήραν επισκευαστικό δάνειο και μέχρι να ολοκληρωθούν οι εργασίες ανακαίνισης μένουν σε μια μεζονέτα 80 τ.μ. με 250 ευρώ το μήνα, στο χωριό Άγιος Γερμανός. Η Σόνια είναι 34 ετών, καθηγήτρια μουσικής, και ο 30άχρονος Αποστόλης αστυνομικός. «Ηρθαμε εδώ μόνο με τους μισθούς μας και με μια μικρή οικονομική ενίσχυση από τους γονείς μας». Ο βασικός λόγος πίσω από την απόφασή τους να εγκαταλείψουν την πρωτεύουσα ήταν η επιθυμία να μεγαλώσουν τα παιδιά τους στην ύπαιθρο. «Είχαμε πάει στην περιοχή πριν γνωριστούμε, ο καθένας μας ξεχωριστά, και μας άρεσε πολύ. Όταν το αποφασίσαμε να φύγουμε επισκεπτόμασταν συχνά τις Πρέσπες επί ενάμιση χρόνο για να διασφαλίσουμε την ομαλή μας μετάβαση», μας λέει η Σόνια. «Η οικονομική κρίση και οι περικοπές στα επιδόματα προστέθηκαν μετά και δικαίωσαν την απόφαση να φύγουμε», αναφέρει η ίδια. «Με συνολικό εισόδημα 2.000 ευρώ δύσκολα ζει μια οικογένεια στην Αθήνα. Οι αναλογίες του κόστους ζωής εδώ διαφέρουν δραματικά».

Το νεαρό ζευγάρι έχει ήδη τρία άλογα, ένα γουρουνάκι και πολλές κότες. «Στόχος μας είναι να αυτονομηθούμε διατροφικά», αναφέρουν. Μέσα στα άμεσα σχέδιά τους είναι επίσης να ασχοληθούν με την παροχή εναλλακτικών δραστηριοτήτων σε τουρίστες που επισκέπτονται τις Πρέσπες. Επίσης σκοπεύουν σύντομα να δημιουργήσουν μια φάρμα σε μεγάλη έκταση στην περιοχή. «Για μας η μετεγκατάσταση ήταν εύκολη γιατί μπορούσαμε να βρούμε έτοιμες θέσεις εργασίας εδώ, βέβαια υπήρχαν κωλύματα στη μετάθεσή μας», εξηγεί η Σόνια. Παρ' όλ' αυτά «αν τα πράγματα γίνουν τόσο άσχημα που δεν αξίζει πια να είσαι δημόσιος υπάλληλος, σκεφτόμαστε πολύ σοβαρά το ενδεχόμενο να αφήσουμε τις δουλειές μας και να ασχοληθούμε με την αγροτική και την κτηνοτροφική παραγωγή». Η Σόνια και ο Αποστόλης δεν είναι οι μόνοι στην περιοχή που άφησαν την πόλη για την ύπαιθρο. «Υπήρχε στο χωριό άλλο ένα ζευγάρι από την Αθήνα, πριν από εμάς. Μέσα σε ένα χρόνο έχουν έρθει άλλοι δύο Θεσσαλονικείς και σύντομα θα έρθει στο χωριό και τρίτος».

© 2010 Χ.Κ. Τεγόπουλος
Εκδόσεις Α.Ε.

Διαφημίσεις Google

Προσφορές στην Αθήνα

1 απίστευτη προσφορά κάθε μέρα. Ζήσε την Αθήνα στο μείον 90%!
www.GROUPON.gr/Athens

Ψηφιακή τηλεόραση Digea

Βρες τον αποκωδικοποιητή που σου ταιριάζει μόνο στο e-shop.gr!
www.e-shop.gr

Οικονομική Κρίση

Βιβλίο για την Οικονομική Κρίση και τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις!
www.DardanosNet.gr/Crisis